

ІГОР
КАЛИНЕЦЬ

Книжечка
для Дзвінки

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

Книжечка для Дзвінки

ВІРШІ ТА КАЗКА

*Для молодшого шкільного
віку*

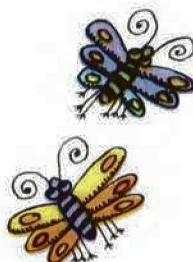
Художник
НАТАЛІЯ КОХАЛЬ

Київ «Веселка» 1991

*Вірші талановитого
українського поета
про красу рідного краю,
його історію, звичаї,
а також поетична казка
про сім кольорів веселки.*

Редактор
та автор передмови
Н. В. Кир'ян

К 4803640202—191 БЗ—2—7.91.
М206(04)—91
ISBN 5-301-01045-X

© Ігор Калинець, 1991
© Надія Кир'ян, 1991
передмова, 1991
© Наталія Кохаль,
ілюстрації, 1991

Калинові пісні Ігоря Калинця

Було це, на жаль, не в тридев'ятому царстві, а в нашій багатостражданій Україні. І не так давно.

«Застійними» називаємо ми тепер ті часи. Тоді за любов до свого краю легко було потрапити в «націоналісти», а щире зацікавлення історію, культурою рідного народу вважалося нерідко злочином.

Саме в цьому був звинувачений поет зі Львова Ігор Калинець. Він устиг видати лише однісінку маленьку книжечку «Вогонь Купала» у 1966 році. І потім довго-довго, понад двадцять років, не чули на батьківщині його чистого голосу. Майже все, що він писав, уперше виходило за кордоном. Тепер, нарешті, починають друкувати Калинцеві вірші і наші видавництва. Приходить запізніле визнання. Цьому радієш, але й мимоволі замислюєшся: «А що ж допомогло поетові за таких обставин вижити, вистояти, не скоритися? Та ще й написати такі мудрі, добрі, красиві вірші».

Очевидно, перш за все вірні друзі, рідні... І його маленька донечка, якій він присвячував найкращі слова:

*До маленької Звенислави прийшла коляда
Із звіздарем і торбою, що все помістить.
Мучить Звенислава бабусю: «Дай і дай
З ялинки ночі медівник місяця...»*

Для малої Дзвінки, яка тим часом бавилася «із сонцем у жмурки» і потягалася «в найсолідшому позіху», тато написав цілу книжку.

Давай зазирнем одним оком, любий читачу, — про що вона. А потім ти уважно-уважно прочитаєш сам. І на самоті про все поміркуєш. Головне — не поспішай з висновком: подобається, чи не подобається. Бо поезія Калинця не зовсім звична для нас. Часом ти не знайдеш тут ні рим, ні чіткого ритму, як у тих віршах, які вчать у школі. Та й пише поет ніби про буденні речі. Але віє від них не буднями, а святом. У звичайному ми відкриваємо незвичайну, дивовижну красу. Тому не випадково називає автор перший розділ «Дивосвіт». Тут зустрічаемося ми з вітром і дощем, громом і веселкою, криничною і димом, які живуть так, як і ми з вами: радіють, пустують, сваряться. Он дівчинка Дзвінка повела стежечку на високу гору, щоб глянути звідти, який він — «весеній світ». А «світ красний — голова крутиться». Бо в ньому і пустотливий легінь-вітер, і хмора з малими хмаренятами на плечах, і криничка та її мудра підземна мати, і камінь, який «серце м'яке має і маленьку дівчинку любить...»

Барвистим, як веселка, глибоким, як криниця, і щедрим, як весняний дощ, стає життя людини серед природи, у злагоді з нею, у мирі, в любові.

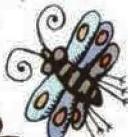
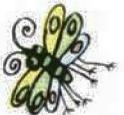
Перегорнемо тепер «Пісні калинової сопілки...» Згадаймо, як у казках ідуть лицарі за тридев'ять земель, щоб дістати живої води, яка омолоджує людину. Ось вона — чарівна вода. Адже ми повертаємося в дитинство свого народу, разом з ним знову рушаємо у незнайому дорогу.

Поглянемо — он наш батенько Ярило, що на білім коніку «золотим ключиком небо відчиняє».

Добра і щедра була язичеська віра наших праਪрадідів, які вважали богами і сонце, і дощ, і блискавку, вірили в природу як першооснову буття. Звідти, з дитинства батьківщини, і кольори нашого національного прапора: жовтий — то вогонь, блакитний — то вода.

З того періоду глибокого єднання з природою і наша невмироща віра в добро, справедливість, у нашу незнищенність.

А далі — одна з найтрагічніших сторінок — поневолення України монголо-татарами, кров невинних людей, жіночі сльози. Хоч як молотили Золоту Орду у Києві на току, а вона нас «на смерть заморила».

Та живими лишилися наші пісні, думи. Протягом століть охороняють вони вічно живого козака Мамая від кулі і шаблі. Як чарівне зілля, лікують душу:

— А я знаю таке зілля —
таке зілля-трунок:
воно росте в Україні,
має срібні струни.

Хотілося б порадити тобі, любий читачу — не намагайся лише розумом осягнути пісні, які наспівала поетові калинова сопілка. Головне — почуті їх серцем. Адже ми також не завжди знаємо, чому тривожить, хвилює нас та чи інша мелодія в музиці...

Тому ж, хто не полінуеться заглибитися в суть калинових пісень, чарівніше засвітиться барвиста поетична казка «Веселка», розшифруються загадкові підписи на поштових листівках у розділі «Новорічна з ведмедиком». Деякі рядки з останнього розділу можна використати, вітаючи рідних і друзів зі святами, приємними подіями. А все разом буде весело і цікаво прочитати найменшеньким братикам і сестричкам — це для них:

Був собі хлопчик —
Наколінігопчик,
на коліні — на коні —
маминім.

...Минули роки, виросла Дзвінка і стала розумною, вродливою, стрункою дівчиною-українкою. Та не минає поезія Ігоря Калинця. Підростають нові Дзвінки і Даринки, Михайлики і Лесики, Оксанки і Сергійки... Даруємо їм цю книжечку, хай і вони відчувають паходці справжньої поезії — паходці чарівного євшан-зілля, що навертає нас до рідної землі, до неньки України.

НАДІЯ КИР'ЯН

Дивосвіт

Стежечка

Ходім зі мною, стежечко.
Обережно,
не зачепися за камінець,
переступи соломку
і під спориш не ховайся,—
все одно бачу.

А там,
за городом,
ого як ти виросла!
Сама біжиш,
через струмок перескакуєш,
батіжком по пилиоці цвъхаєш,
за суницею збочуєш,
топчеш горох при дорозі.

Коли б глянути, стежко,
он з тої гори
на всенький світ!

Тільки не поспішай:
така верчена ти,
як дзига.
Але ж світ красний —
голова крутиться...

Вітер

Знаю того легіня,
знаю.

Капелюха
когутячим пір'ям
замаїв.

Дримбає попід носом
круглий день,
а до діла —
пень.

Бо:

зрідка пахощі
попасе в полонині,
молоденькі хвилі
підстъобне до водопою,
то заверне дим
з ватри
просто в очі,
ніби звідти
срібні бджілки
викурює.

Хоч би одну зірку
стряс тобі з неба...

Зате на Великдень
прикотив сонце,
у Космачі
розписане.

Хмарा

То не хмарा,
а дірява парасоля:
сама змокла,
ще й мене
до нитки намочила.

Бачив я, бачив,
як несе вона
на плечах
малі хмарята.

А від них —
маленькі дощики,
дитячі парасольки,
гороб'ячі калабаньки
і веселки в росі.

Бліскавка

Живе собі королева —
королева темряви.
Кортить їй зазирнути
у дзеркало —
а темно.
Зблісне
на мить світлом —
зазирне:

— Хто на світі найгарніший?

— Ви, Ваша темність,—
відкаже дзеркало
похапцем.

Заспокоїться королева
на часину.

Сказано, писана красуня.

Грім

Були собі в парі
у чорній хмарі
грім і мара.

Мара тільки хмуриться,
а грім
кулаком погрюкує.
Бідні їхні діточки
онасуплювалися.

Викотився грім
із хмари,
хряснув дверима
та як гарикне:

— Пррощавайте!
Піду прошаком
по землі
щастя питати.

І загримів
по крем'яній дорозі.
Тільки його й чули.

Дощик

Випив суховій
увесь нектар із квітки.

Заглянула бджілка в гості —
нічим почастуватися.

А в пана дошу
ворота дощаті.

— Пане дош,
пане дош,
вийдіть-но з хати.

— Нема батька вдома,
а я — дощик.

— Ну, то вийди ти —
треба квітці помогти.

— А я ліпше
капусті за комір —
ото сміху буде!

Веселка

Надягла веселка
стрічок-стрічок,
як у свято.

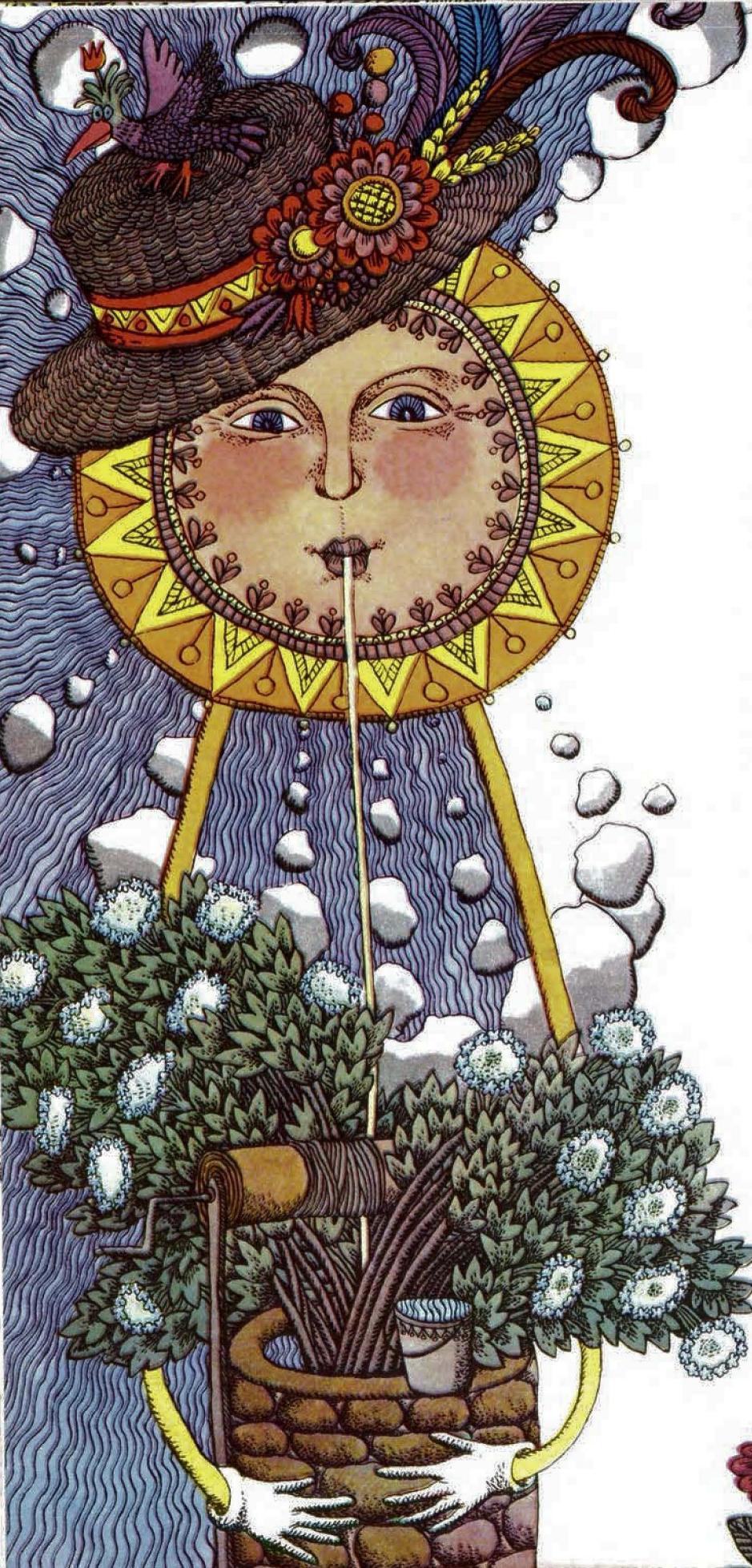
Взяла коромисло
і пішла до річки.

Дорогою перестрів її
князенко соняшник
із золотим черевичком
у руці.

Поміряла веселка —
якраз на ніжку!

От вони й побралися.

Криничка

Сплю глибоко-глибоко.
А ще глибше —
мати моя підземна.

Я їй про зорі розповідаю,
а вона — про коріння дуба.

Я їй про хмаринку,
а вона студеним молоком
мене поить.

Я їй про метелика,
а вона
з водяного царства
русалку приводить.

А оце весняна калина
не хоче забрати з мене
свою подобу.

Тільки сонце
п'є та п'є
калинову воду
через золоті соломинки.

Камінь

Поверталася річка з гір
і думала,
що рожеву рибку
несе.

А то не рибка,
а плескатий камінчик.

Розсердилася річка —
і жбурнула його
на берег.

Який гарний плесканчик,—
зраділа дівчинка
і в садку його посадила.

— Рости, камінчику, великий,
я тебе поливатиму.

Росте камінчик без коріння —
виріс рожевим каменем.

Тепер він як скеля.
Та серце м'яке має
і маленьку дівчинку
любить.

A vibrant, stylized illustration of a landscape. In the center, a green hill is dotted with yellow stars, resembling a night sky. A bright orange sun with a decorative border is positioned behind it. To the right, a large brown wing with white veins sweeps across the frame. In the foreground, a figure wearing a tall, pointed hat and a purple coat is seated in a wooden cart pulled by two small pink horses. The cart is loaded with large white sacks. The ground is depicted with light blue wavy lines, suggesting water or mist. The overall style is whimsical and dreamlike.

Туман

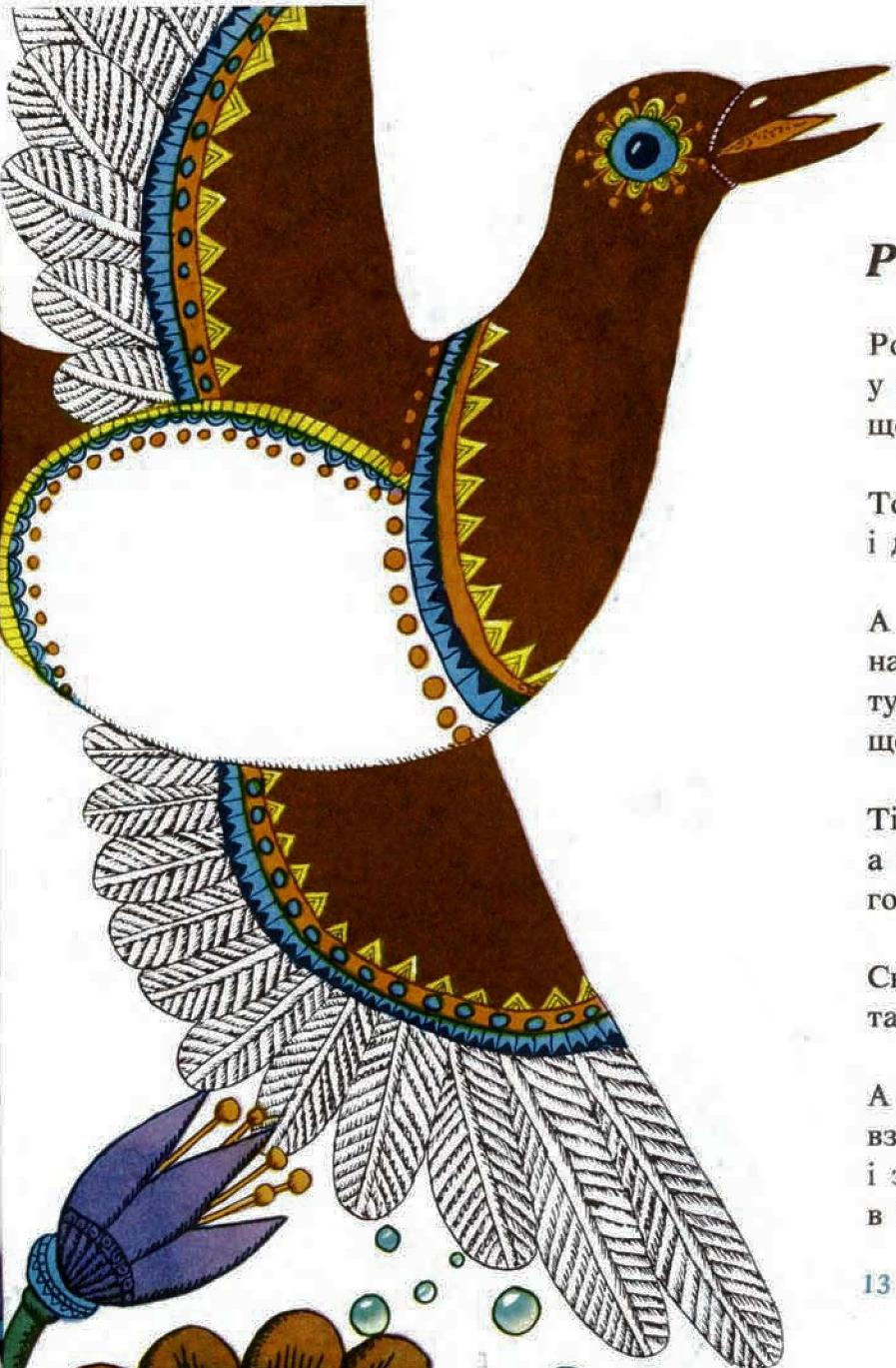
Устав туман удосвіта,
запряг сиві воли —
та й почумакував
у Крим по сіль.

У степу наздогнало сонце,
хоч би якась балочка —
сховатися ніде.

Пропав туман
і сиві воли.

Пере мряка
на кладці
вишиване хустя
та й побивається:

— Де той туман
забарився?
Солі ні крупинки,
прісні мої слози.

Rosa

Розбудилася роса раненько,
у росі личко вмила,
щоб ще гарнішою бути.

Тоді сіла на пелюстці
і давай гойдатися.

А сорока,
на блискітки ласійка,
тут як тут:
що то за коштовний камінець?

Тільки хтіла дзъобнути,
а воно на пелюстці
гойдається.

Скрготнула зубами
та й подалася далі.

А промінь прилетів,
взяв росу за рученьку —
і злинули обое
в блакитне поле.

Павутинка

Надумав кленовий листок
линвоходцем прославитися
павутинку бабиного літа
натягнув між гілками.

Зібралося усе листя
на цирк дивуватися,
а листок
ступив крок,
другий —
світ зелений захитався.

Упав листок з високості.
Погойдалася павутинка,
понудьгуvalа,
взяла та й відв'язалася.

Лине собі
понад тролейбусні дроти,
що до міста прив'язані,
і хизується.

Хто ще таку линву
бачив,
аби сама літала?

Дим

Втік дим від вогнища,
просто у синіх джинсах,
роздатланий,
та й подався у мандри.

Тільки спечену картоплину
прихопив.

По дорозі місто.

Сів у трамвай —
принюхується.

Зітхнула кондуктор:
— Осінь мені запахла.

Залоскотало водієві в носі —
повернув трамвай
і гайнув у гай.

«Я не в той трамвай сів», —
подумав дим
і через вікно
вистрібнув.

Ліс

Піє півень-ліс
дуже осінню пісню.

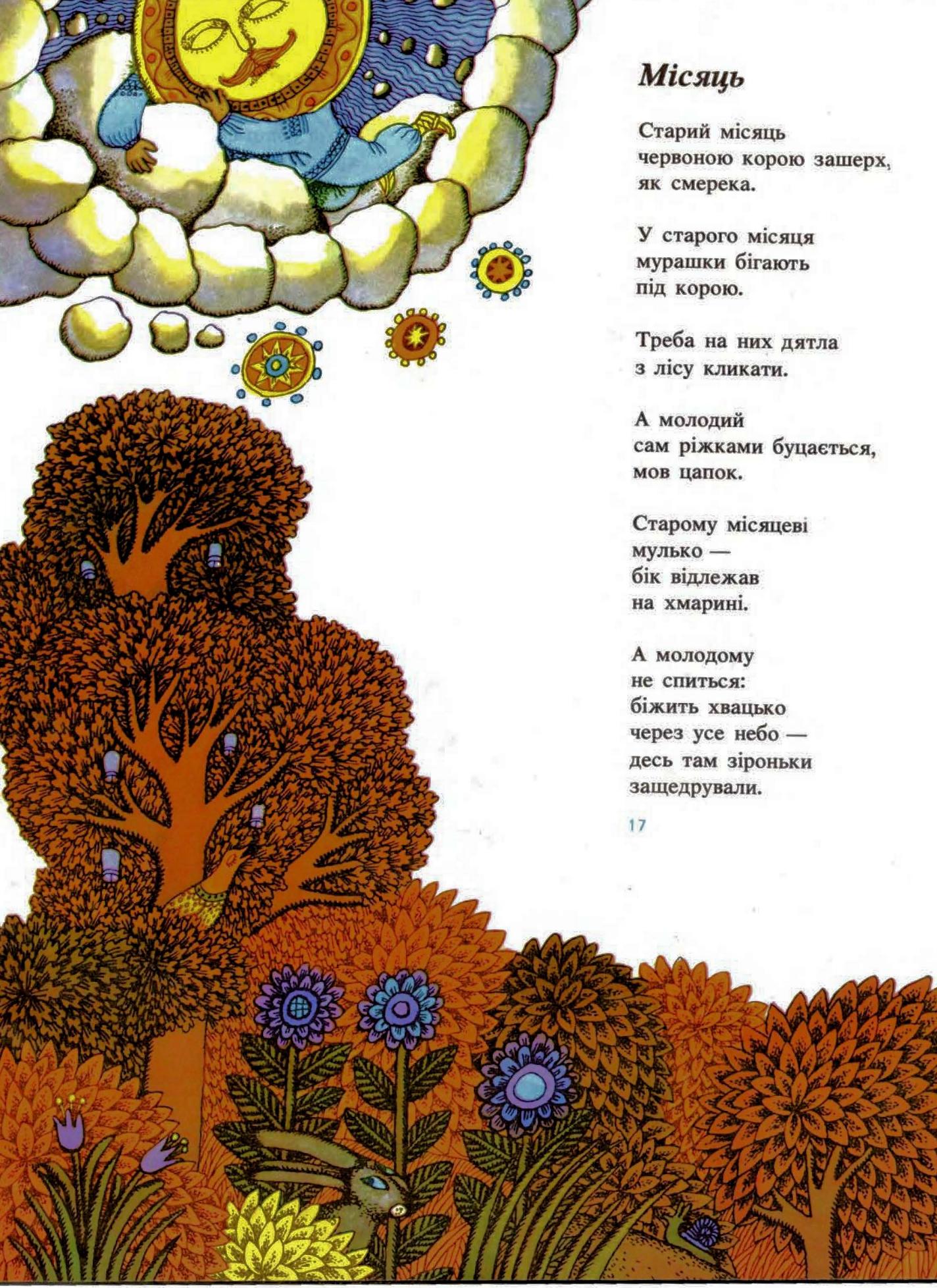
І гребінець у нього
палахкотить червоно.

І руде пір'я летить —
за вітром стелиться.

Гарний у тебе голос,
півнику,
а яким ішо буде?

Приїде коваль —
зі срібла викує
Бо той коваль —
Морозенко,
в нього коники
в колокільцях.

Він і річку скує,
і на кожну гілочку
по сто дзвоників
навішає.

Місяць

Старий місяць
червоною корою зашерх,
як смерека.

У старого місяця
мурашки бігають
під корою.

Треба на них дятла
з лісу кликати.

А молодий
сам ріжками буцається,
мов цапок.

Старому місяцеві
мулько —
бік відлежав
на хмарині.

А молодому
не спиться:
біжить хвацько
через усе небо —
десь там зірочки
защедрували.

Сонце

Поза ворота
яре золото,
ярії роси,
сонечко босе
колесом, колесом
як гагіочка.

* * *

Червінцю, червінцю,
мені по вінця.
Я на купала
у воду впало,
а у петрівку —
в житньому вінку
від серпа втекло,
як перепілка.

* * *

На городі за перелазом
соняшник лузало.
Прийшла пава —
листя опало.
До багаття звезла,
бо сонечко змерзло:
гори, гори ясно,
аби не погасло.

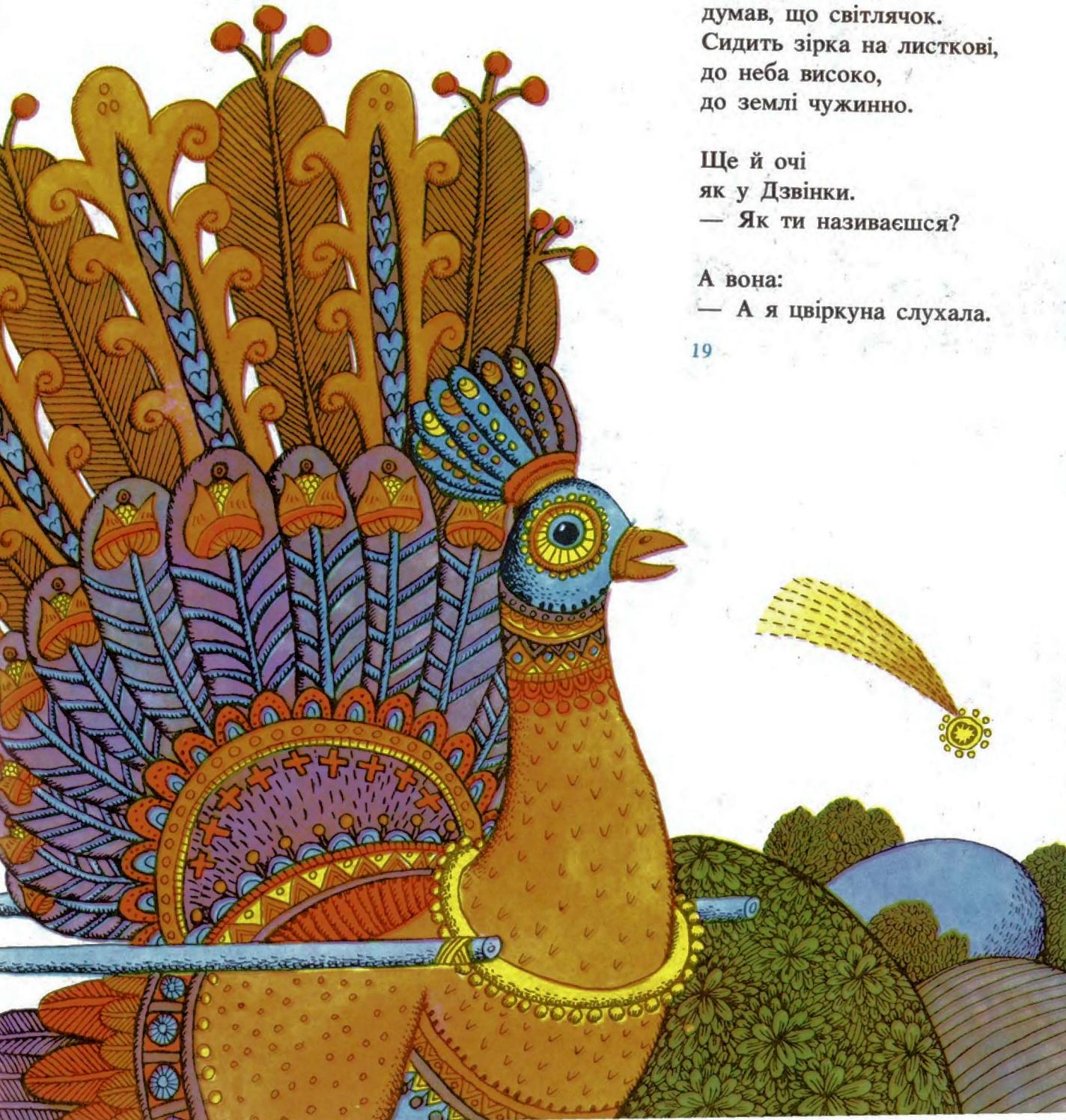
Зірка

Заслухалась зірка цвіркуна,
вихилилась через віконце —
хотіла ружечку кинути
та й сама впала.

Підібрав її лопух,
думав, що світлячок.
Сидить зірка на листкові,
до неба високо,
до землі чужинно.

Ще й очі
як у Дзвінки.
— Як ти називаєшся?

А вона:
— А я цвіркуна слухала.

Пісні калинової сопілки

Ярило

— Яринко, що у ярім вінку,
а хто на білому конику?

— А це мій батенько —
Ярило.

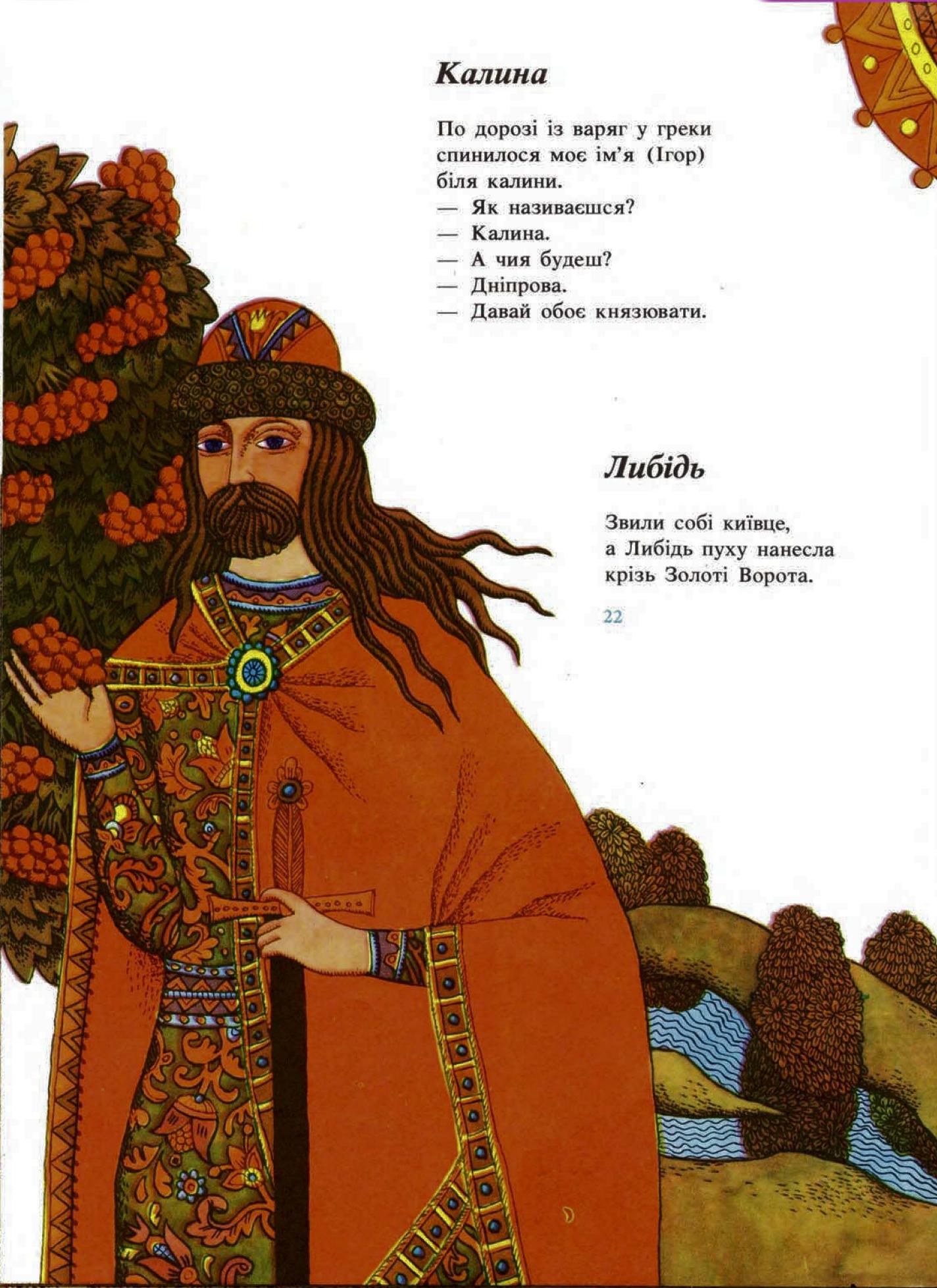
Він золотим ключиком
небо відчиняє,
вирій повертає.

Рось

І русин-довговусин,
і коса-русалка,
поливали Рось,
аж поки не ви-росла.

* Див. примітки в кінці розділу.

Калина

По дорозі із варяг у греки
спинилося моє ім'я (Ігор)
біля калини.

- Як називаєшся?
- Калина.
- А чия будеш?
- Дніпрова.
- Давай обоє князювати.

Либідь

Звили собі київце,
а Либідь пуху нанесла
крізь Золоті Ворота.

Хрещатик

— А ти, Дніпро, хрещений?
— Хрещений, князю.
— А чим?
— Хрещатим барвінком.
— Так мало хрещений.—
Узяв Дніпро на руки,
поніс до водиці.

Галич

На морі на Дунаї
галка вмивалася.

— Як ти, галко,
моря дісталася?

— А я сіла
на карого коня,
на срібного човна
та й полетіла.

Хочу мому Дніstriку
посватати море.

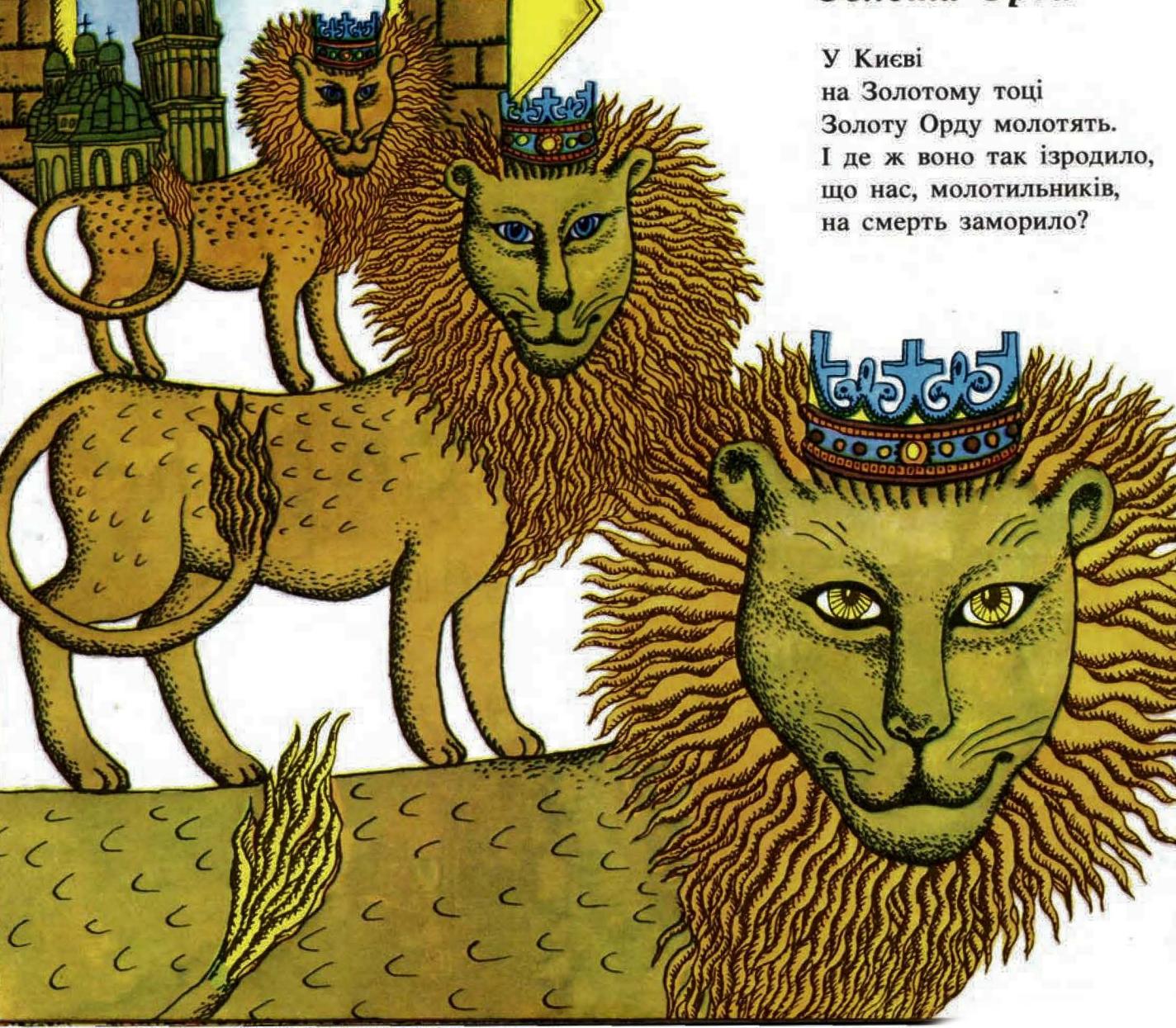

Королівна

У Львові, Львові
три славні королі:
а що Лев перший
город возводив,
а що Лев другий
церкви золотив,
а що Лев третій
на свою голівоньку
породив Королівночку:
хто ж тепер місто
буде боронив?

Золота Орда

У Києві
на Золотому тоці
Золоту Орду молотять.
І де ж воно так ізродило,
що нас, молотильників,
на смерть заморило?

Бояри

Ой, у полі темно.
Боярині плачуть: татари!..
А бояри: не бійтесь —
тирляться отари.

У селі димове:
Боярині плачуть: татари!
а бояри: не бійтесь —
се тетерю варять.

По дорозі боярині —
кажуть до них татари:
не чекайте визбавоньки —
у землі бояри.

Подолянка

Сидить Подолянка
на турецькому морі
на золотій галері.
— Десь Поділля поділося:
чи у морі втопилося,
чи на вежі згоріло —
до землі припало?..

Китайка

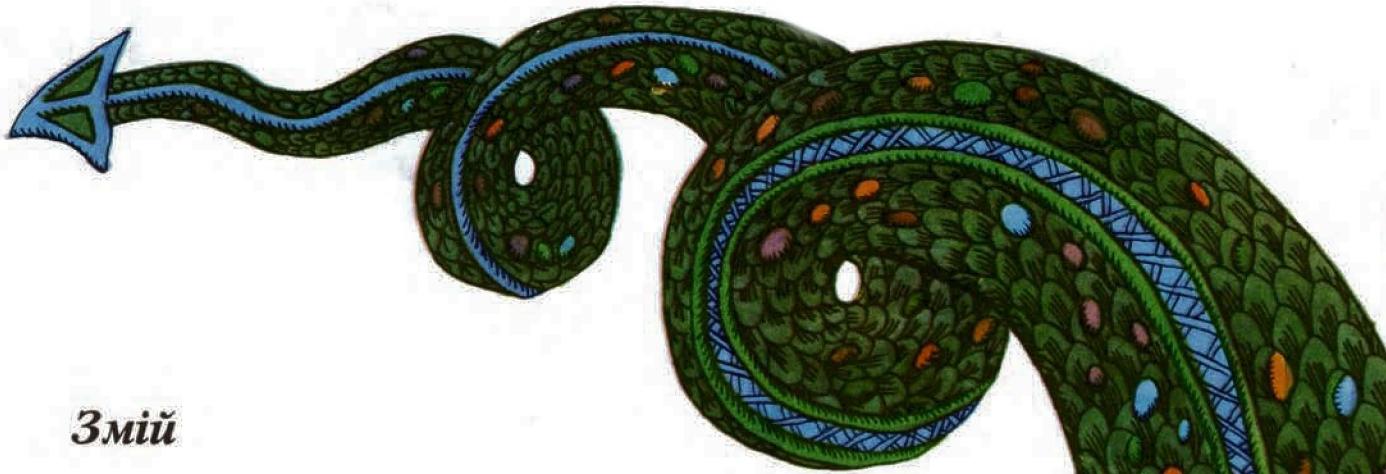
— Китайко, китайко,
нащо козакові очі накрила?
— Хай ще раз подивиться
на черлене літчеко,
на вогонь коника,
на червону ружечку,
на красну дівоньку.

Гетьманівна

Будемо міст мостити
срібними цвяхами —
їде до нас пан гетьман —
величається.
Будемо міст мостити
золотими цвяхами —
їде пані гетьманиха —
пишається.
Будемо міст мостити
рутяним вінком —
їде панна гетьманівна —
соромиться.

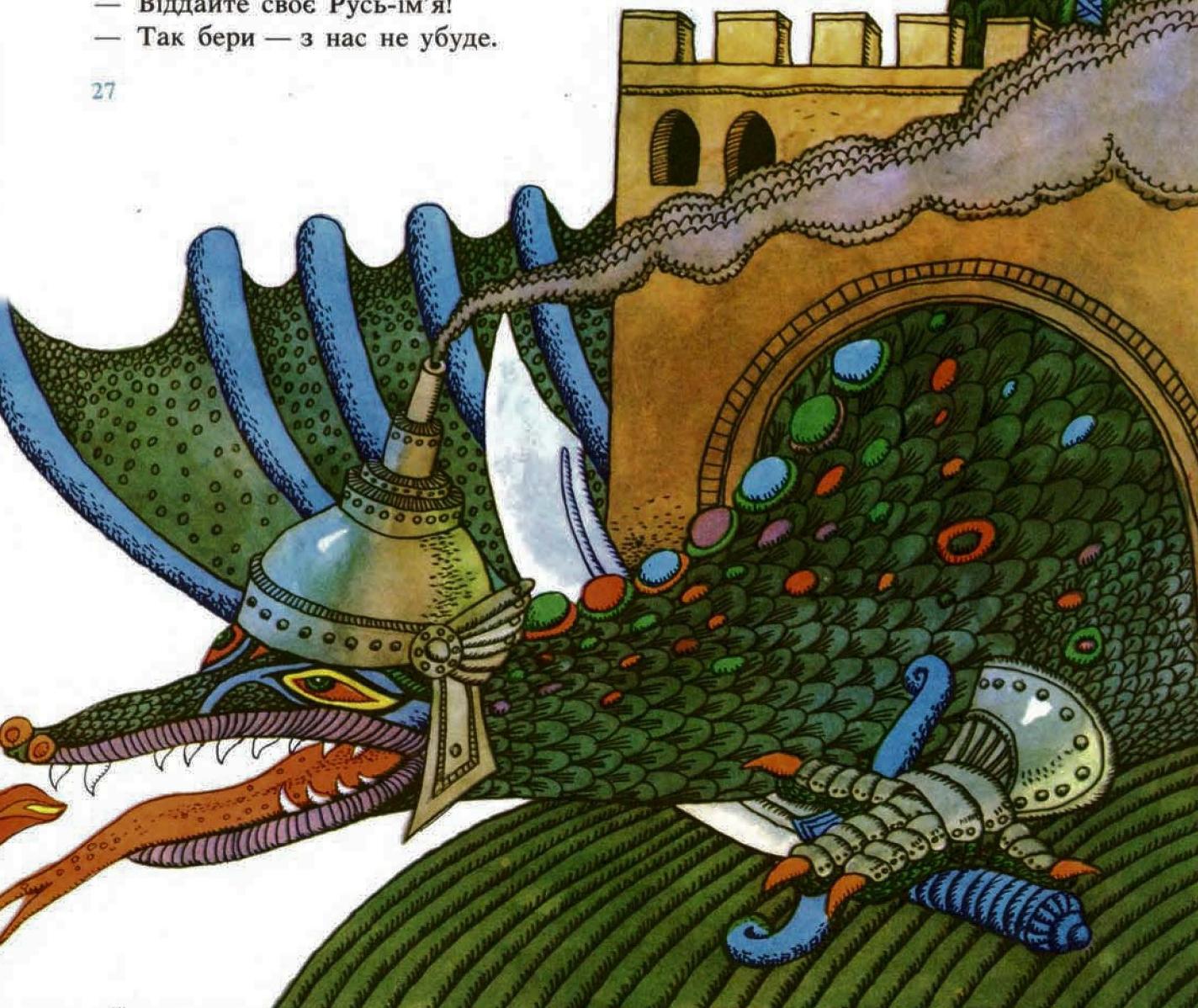

Змій

Прилетів змій під браму:

- Віддайте мені місто!
- Не дамо — будемо битися!
- Віддайте гетьманівну!
- Не дамо — будемо битися!
- Віддайте своє Русь-ім'я!
- Так бери — з нас не убуде.

27

Мамай

Помагайбі, Мамаю,
шабля тебе не бере,
куля обминає.
А я знаю таке зілля —
таке зілля-трунок:
воно росте в Україні,
має срібні струни.

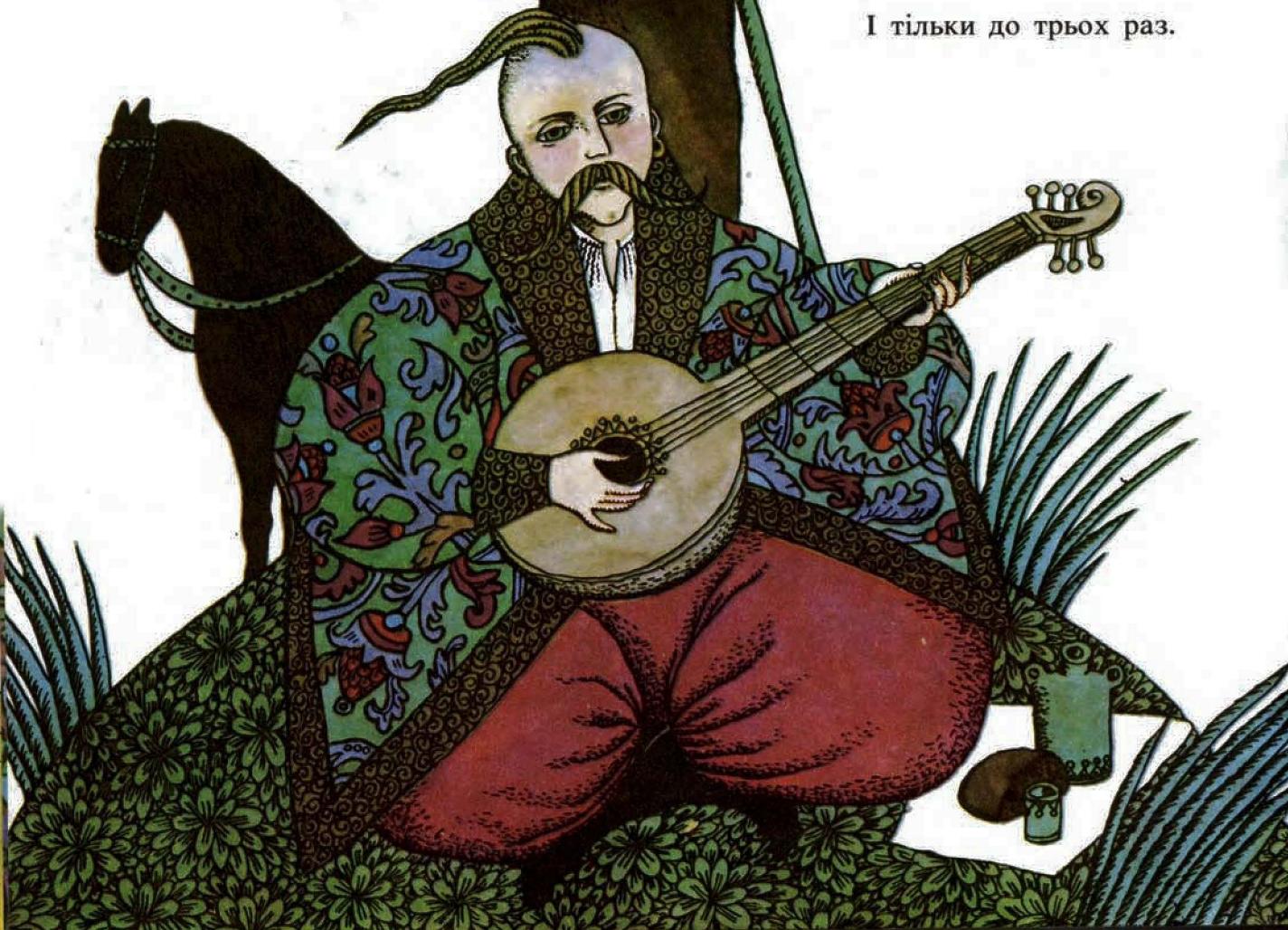
Кармалюк

Намалював Кармалюк
на тюремній мурі човника —
і виплив.

У друге намалював —
і виплив.

Утретє намалював —
і виплив.

І тільки до трьох раз.

Сопілка

Був я у Калинової Сопілки
за поводиря.
Ото звечора заходимо
до хати,
а там дівчатко:
— Дайте і мені подударити.—
Сопілці дівчатко злюбилося,
то вона й каже:
— Ой, помалу-малу,
Звениславо, грай,
та не вражай
мого серденька вкрай.—
А коли закінчила сумної,
то взялася за боки:
— Заграйте у золоті пальці,
а я стану на листочок:
річка-млинівочка,
вечір-млиночок.

Примітки

ЯРИЛО — бог Сонця у міфології східних слов'ян. Культ Ярила був поширений у Київській Русі.

РОСЬ — ріка у Вінницькій, Київській і Черкаській областях України, права притока Дніпра.

РУСАЛКА — божество води у східнослов'янській міфології.

РУСЬ — у IX—Х століттях так називали державне утворення східних слов'ян Середнього Придніпров'я. До початку XII століття назва території Київської Русі.

РУСИНИ — стара назва українців.

ЛИБІДЬ — Кий, Щек, Хорив і Либідь за переказами були засновниками Києва.

ЗОЛОТИ ВОРОТА — головна брама стародавнього Києва.

ЗОЛОТА ОРДА — монголо-татарська феодальна держава, заснована на початку XIII століття ханом Батиєм. Внаслідок нашестя орд Батия на Русі встановилося монголо-татарське іго, яке тривало понад три століття і затримало економічний, політичний і культурний розвиток країни.

ПОДІЛЛЯ — історико-географічна область України між Південним Бугом і Дністром.

ПОДОЛЯНКИ — мешканки Поділля.

ТУРЕЦЬКІ ГАЛЕРИ — дерев'яні веслові військові судна, на яких турки вивозили полонених з України під час грабіжницьких нападів, що тривали протягом кількох століть.

КИТАЙКА — густа шовкова тканина, яку завозили з Китаю. Червоною китайкою, за козацьким звичаєм, вкривали труну.

МАМАЙ — «Козак Мамай» — традиційна назва української народної картини, на якій зображені козака, що сидить, підібравши ноги по-східному, і грає на бандурі. Ім'я Мамай є символом козака.

КАРМАЛЮК — (Кармелюк) Устим Якимович — український народний герой, керівник боротьби селян Поділля проти кріпацтва в 1-й половині XIX століття.

Веселка

(поема-казка)

Якось, дивлячись на вечорове небо, мені згадалося Шевченкове:

Зоре моя вечірняя, зійди над горою,
Поговорим тихесенько в неволі з тобою.
Розкажи, як за горою сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка воду позичає.

З того й почалося:

Було семеро нас у Матері Білої.
Послала Мати Червону по воду:
— Піди, доню, на оболоню,
бо вже одгриміло
по небеснім коню.
Пішла Червона понад річкою,
совою залюбувалася у плесі —
і не вертається.

Посилає Мати Оранжеву —
і з тою таке ж сталося.
Потім пішла Жовта,
за нею Зелена,
тоді Блакитна, Синя і Фіолетова.

Чекає не дочекається Мати,
не терпиться у хаті,
визирнула за ворота
та й сплесла у долоні:
— Які красні мої доні!

* * *

А доки вони милуються своєю красою, відгадаймо народні загадки:

Вийшла звідкись гарна дівка,
на ній стрічка — семицвітка,
а де з річки воду брала,
там коромисло зламала.

Червоні коромисла через річку повисли.

Давно ти здогадалася, що мова йде про веселку, яку ще називають у нас веселиця, веселуха, райдуга, дуга. А на Поліссі і радовница, і денша, і коромисел. Я придумав речення, щоб запам'ятати кольори веселки і їх порядок (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий):

Чарівниця Осінь Жар-птаху Зазиває Бабин Сад Фарбувати.

Пісенька

Гей біле, біле,
берись до діла.
А жовте, жовте,
діжу побовтай,
поки червоне
не охолоне.
а поки синє
згусне — застине.
А ти, зелене,
сідай до мене.
Прийде блакитне —
слізоньки витре,
прийде рожеве —
смуток розжене.
А потім чорне
до сну пригорне.

Казочка про слізозу

Один Хлопчик прокладав дорогу на столі для свого автомобіля. І треба було трапитися катастрофі: звідкись узялася чашка, вибігла на дорогу — і потрапила під колеса. Звичайно, старші покарали Хлопчика, старші часто бувають несправедливими до дітей. Адже Хлопчик увесь час виспівував сигнали. Адже чашка сама вибігла на дорогу. Адже і не він її розтовк, як подумати, а машина.

Хлопчикові стало жаль себе (і трохи чашки), він вибіг на по-двір'я, і дві слізози викотилося з очей. Одна капнула на зелений листок — і спалахнула різnobарвними промінцями. Хлопчика це здивувало, і він запитав Сльозу:

- А що це у тобі?
- Веселка,— відповіла Сльоза.
- Але ж мені зовсім не весело. Мені сумно. Може, то суминка?
- Ні. Бачиш, як вона радісно виграє різними кольорами, аж бринить, як бджілка. Ти її виплакав.
- То так можна виплакати з себе усю веселість. А тоді завжди буде сумно,— промовив Хлопчик і подумав, що зовсім не варт часто рюмсати.— Піду розповім сестричці, вона була більшою плаксою, ніж я, то певно краще знає про Веселку.

А тим часом до Сльози підкотилася Краплина.

- Ти теж Сльоза?
- Ні, я Роса.
- А звідки ти випала?
- Нізвідки. Роса просто появляється.
- Як це нізвідки? Я ось випала з ока.

Тут саме нагодилося Сонечко, або ж Божа Корівка.

— Ми — Роса і Сльоза. А ти хто?

— Я Сонечко.

— А ти звідкіль випало? — не вгаває Сльоза.

— А я не випало, я прилетіло.

Сльоза і Роса вдали, ніби розуміють, що це прилетіти, хоч насправді не знали.

— А в мене Веселка,— похвалилася Сльоза.

— Овва,— відповіла Роса і перекотилася на ту половину листка, що був осяяний сонцем, і в ній переломився промінець у грайливу веселку.

— Ale ж ти не випала з ока? — чудується Сльоза.

— Ну, то й що? — втрутилося Сонечко.— I я, коли захочу, матиму таку ж веселку.

Воно підняло панцерні оранжеві крильця і з-під них розгорнуло прозорі вітрильця до сонця. На них з'явилося по веселці.

— I ти не випало з ока, а прилетіло,— розмірковує Сльоза,— звідки в тебе веселка? Напевно, неправду я сказала свому Хлопчику, що він виплакав свою веселість.

— А веселки беруться від Великого Сонця,— пояснило Сонечко.— Воно вміє їх виготовляти скільки завгодно. Давайте полетимо над річку, там пройшов дощик, і я покажу вам велику-превелику веселку.

Коли повернувся Хлопчик разом із сестричкою, на листкові Сльози не було. Куди ж вона ділася? Адже вона без крилець.

А над лугом, за садком, майоріла велика-превелика Веселка.

А тепер спробуємо відгадати ще три «кольорові» загадки:

* * *

— Вона червона?

— Ні, чорна.

— Чому ж вона біла?

— Тому що зелена.

(Смородина.)

Весною біла,

літом зелена,

весени жовта,

зимою добра.

(Груша.)

Чий календар?

Тільки й того, що живу:

квітень,

зелень,

жовтень,

червень.

А тоді весь час — костенъ:
лежу собі кісточкою,
ні жива, ні мертвa.

(Ягода.)

Казка про сім сестер і Чорного Князенка

Завітав Чорний Князенок до нашої господи і просить руки Червоної.

— Не віддамо,— кажуть Мати,— бо вона Любов,
кохає Мак у полі.

Іди, іди, Чорний Князю, пріч —
хай тебе кохає темна Ніч.

Через рік знову приходить:

— Дозвольте заручитися з Оранжевою.

— А я піду за того, кого сама виберу: я Доля.

Хай тобі женою буде Ніч!

Ти моєї долі не каліч.

Ще один рік пролетів.

— Так віддайте Жовту,— благає Чорний Князенко.

— А я Розлука: нашо побиратися, коли розлучатися?
Ізгинь, ізгинь, Чорний Князю, з віч!

Хай тобі жоною буде Ніч.

Минає рік. Поклонився Чорний Князенко Зеленій.

— Дарма,— впирається та,— я Надія. Буду свого

Барвінка сподіватися, хоч би до смерті.

Тут тобі надії ні на гріш.

Хай тобі жоною буде Ніч.

А ще через рік одмовляється Блакитна:

— Нікому не стану дружиною — я ж бо Воля.

Ліпше голову згубити з пліч!

Хай тобі жоною буде Ніч.

Тоді мовить Чорний Князенко до Синьої сестриці:

— Я — Жалоба, а ти — Туга —
не знаємо друга.—

А Синя на те:

— Не мені ся, Чорний Князю, річ.
Хай тобі женою буде Ніч.

Залишилася найменша — Фіолетова. Коли прийшов
Чорний Князенко заміж брати, вона й проситься:

— Не давайте мене! Я Тривога — пропаду
без рідного порога.

Тоді Чорний Князенко ізняв із пальця срібного
персня та й спересердя мовить:

— Не судилося мені у сій господі зятювати.
То хай котиться перстінчик до Ніченьки в гости.

От і місяць ізійшов.

Місяць світить, а ми загадки відгадаємо:

Золотий пішов, а срібний прийшов.

(Сонце і місяць.)

**Розколеш лід — візьмеш срібло,
розколеш срібло — візьмеш золото.**

(Яйце.)

А ці загадки з географії:

**На півночі — Біле,
на півдні — Чорне,
що поміж ними?**

(Між Білим і Чорним морями Європа.)

* * *

**На сході Жовте,
на заході — Червоне,
що поміж ними?**

(Між Жовтим і Червоним морями Азія.)

* * *

**Два брати з Чорногори зійшли,
до Пруту побігли:
один Чорний, другий Білий.**

(Білий Черемош і Чорний Черемош.)

**Я не храм, що білий зверху,
та зовуся...**

(Біла Церква.)

**Мала річка...
наробила ляхам шкоди.**

(Жовті Води.)

Дві пісеньки про сине

Приснилося дівчинці сине,
вона розповіла пуп'янку,
а той узяв і розців
синім дзвіночком.

Приснилося дівчинці сине,
вона розповіла гніздечку,
а звідти випурхнула
синя пташка.

Приснилося дівчинці сине,
вона розповіла струмкові.
Тепер у синій хвилі
і рибка синя.

Приснилося дівчинці сине,
вона розповіла сопілці,
тепер ота пісенька
сумна-пресумна.

А що приснилося дівчинці —
хіба вона пригадає?

Але квітка цвіте,
пташка літає,
рибка пливе,
пісня ридає...

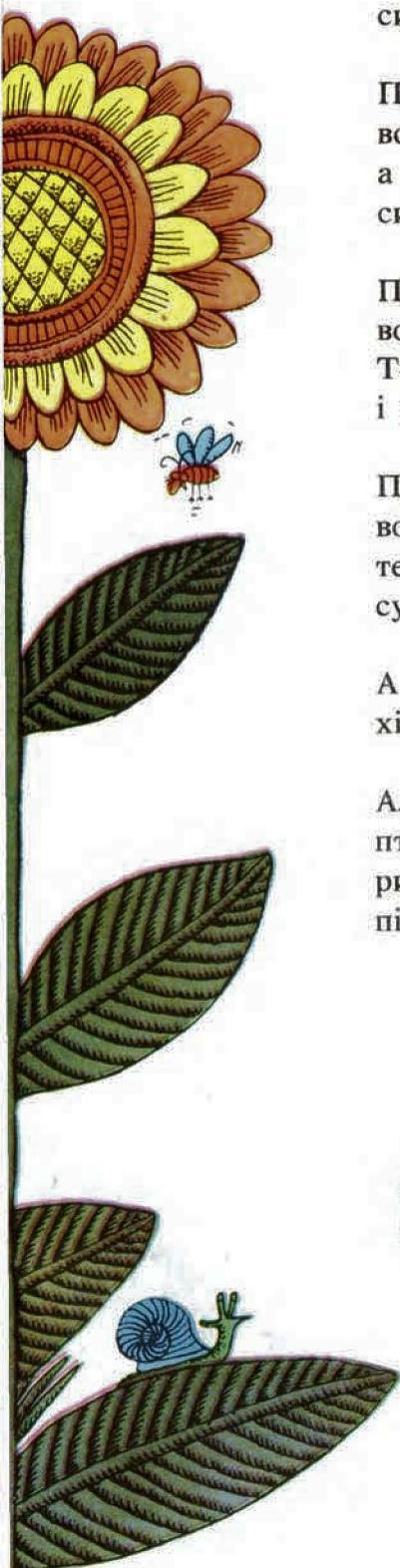
У синьої квітки
золоте серце:
вона любить
срібну росину
і золоту осу.

У синьої пташки
золоте серце:
вона любить
і золоте яєчко,
і сорокате.

У синьої річки
золоте серце:
вона любить
і золоту рибку,
і рибку синю.

У синьої пісні
золоте серце:
вона любить
і золоте слівце,
і срібну сльозу.

У нашої дівчинки
найзолотіше серце,
бо вона любить
і квітку з осою,
і пташку з яечком,
і річку із рибкою,
і пісню зі смутком.

Як виглядав би світ, коли б раптом Чорний Князенко викрав усі Барви Райдуги і заточив би до темниці? А допомогли б йому в цьому Злі Духи, які знають, як це чинити. Правда, ці Духи у фізиці чи хімії зовсім не злі, а, може, навпаки, і звуться вони Газами, що Поглинають Кольори Спектру. Тобто Веселки.

Почалося б із викрадення Червоної — і став би її наречений Мак у полі сизо-чорним із розпуки. За Оранжевою затужив би Горицвіт, уже не Горицвіт, а Страдноцвіт із темним попелястим обличчям. А без Жовтої згас би Соняшник і золоте Поле стало би блеклим, безбарвним.

Потім настала би черга на Трави і Листя, бо забракло би Зеленої — усе живе поникло б у жалощах. І діти не могли б закликати до гри:

Хто скорше до мене,
тому дам зелене!

Без Блакитної — сіре водянисте Небо, мутна Ріка і вицвіла Незабудка. Почорніли б Волошка і Далекі Гори на обрії і Смарагд став би чорним, бо пропала б Синя Барва. А Фіалка ще й перестала б пахнути без фіолету. Все навкруги як у чорно-білому фільмі. І тільки Сіре могло б розкошувати, добираючи собі всяких, але таки сіреньких відтінків і півтонів. Навіть Рожеві Окуляри нікому б не допомогли.

А в непросвітній темниці, де мстивий Чорний Князенко зачинив усі Барви, теж не грало, не сяяло, не переливалося кольорами: сестри бовваніли у тьмі каламутно-темними плямами, бо бракувало їм хоч би єдиного життєдайного променя Матері — Світла. У казках перемагає Добро. Так і в душі Чорного Князенка взяла би верх краса: не радували б його карого ока ні бранки в темниці, ні барви попелу на Землі, Небі, Морю. Повернув би Веселку, сам би подружився з Ніччю.

А ось як про Веселку написано у Святому писанні — Біблії: Покарав Бог людей потопом, тільки дав змогу врятуватися праведному Ноєві з сім'єю і тваринами. 40 днів і 40 ночей лила вода із небесних шлюз, затопивши усеньку землю. А коли злива припини-

лася і води почали спадати і входити в береги, з ковчегу Ноя вилетів Голуб. Він незабаром повернувся з гілкою маслини — вісткою, що Земля знову оживає. Це був Голуб Миру. А Бог пошкодував, що так страшно покарав людей, і на знак примирення і запоруки, що більше такого не повторить, перевісив людям Веселку,— нехай потішаться після 40-добової зливи.

Напевно від Бога і кольори нашого прапора, бо святі оті кольори — синій і жовтий.

Наш стяг

Звідки дзвінний, звідки звинний
серед вітру вітрограй?
Звідкіля мені у віно
житокрай і небокрай?
Звідкіля у злотосині
двоязикий стяг-прастяг?
Се для мене Бог всесильний
знаки милості простяг.

Пісенька на закінчення

- Веселко, веселко,
чи маєш свою країну?
- А моя Вкраїна —
то небо синє
після чорного.
- Веселко, веселко,
чи маєш свого Києва?
- А мій Київ —
то хмара златочола
і перлистий дощик.
- Веселко, веселко,
чи маєш свого Дніпра?
- А мій Дніпро
на синім коні
під Золоті Мости
в'їжджає.
- Веселко, веселко,
чи маєш свого Шевченка?
- А мій Шевченко
сім небесних книг пише
незгасним пером.

Якось дивлячись на вечорове небо, мені згадалося:
...Як у Дніпра веселочка воду позичає.

Новорічна з ведмедиком

(Вірші-привітання
на поштових листівках)

Вояк на коні

Раз — коника я пас,
два — коник без сідла,
три — бачу прaporи,
четири — їдуть командири,
п'ять — шабельки дзвеняТЬ,
шість — в'їхали на міст.
Сім — на коня я сів.
Вісім — прaporець на списі,
дев'ять — у похід ідемо,
десять — аж підківки крешуть.

Ангел зі свічками

Ангеле-двокрильцю,
у хмарі не крийся,
а світи свічечку —
золоту прозірочку,
щоби нічка у дорозі
не ламала нозі.

Йде нічка полями
та до Роксоляни,
аби Роксоляна
очки затуляла,
тепер іде містом —
чи спить ляля міцно?

А ляля говорить:
— Як темно надворі,
шкода мені нічку,
як зламає ніжку.

Ангеле-двокрильцю,
у хмарі не крийся,
а світи свічечку —
золоту прозірочку,
аби Роксоляна
очки затуляла.

Лев і ягня

— Яка вість, яка вість!
— Та яка?
— Лев ягнятка не єсть!
— Та чому?
— Бо мале і кучеряве,
залишилося без мами,
залишилося і плаче.
Аж тут лев його побачив:
— Хто таке?
— Я ж ягнятко-сиротятко,
без матусі і без татка:
з лісу вийшов сірий вовк —
татка-маму він затовк.
Я лишилося одне —
порятуйте ви мене.—
А лев:
— Зоставайся і рости!
Я злюбив тебе, бо ти
кучеряве і сумне.

Звірята на конику

Дзень і дзінь, дзень і дзінь!
Звідки тут узявся кінь?
І хто їде на коні
у червонім кафтані?
І чому там у сідлі
разом звірики малі:
котик, зайчик, левеня —
посідали на коня?
І куди вони так мчать?
Я питаю — всі мовчать,
і ні слова — нічичирк!
Чистий цирк.
Тільки чути: дзінь і дзень...
Ідуть-їдуть цілий день.

Новорічна листівка

Щедрик, щедрик, щедрівонька
там, де наша дівонька.
Де вона вечорить
сходять ярі зорі
з місяцем-обкраєм
там, де вечеряє.
Щедрик, щедрик, щедрівонька
там, де наша дівонька
засвітила свічку
на цілу світличку,
світляна, пречиста
свіччина вітчизна.

Щедрик, щедрик, щедрівонька
там, де Українонька
краєм неозорим:
на дні — дніпрозорі,
об край-місяченько,
білозор Шевченко.

Новорічна з ведмедиком

— Ведмедику, дику, дику,
сиди в лісі тихо-тихо:
маєш хатку —
смокчи лапку.

— Назарчику, чику, чику,
тобі добре мене вчити,
як я буду лапку ссати,
то ти будеш ласувати:

медок на зубок,
тістечка-їстечка,
маківник-смаківник,
горішки-пустобрішки,
шоколадки за колядки,
андрути-хрускіт-чути,
мандинки-течутъ-слинки,
медівник-у-роті-зник,
родзинки — для Дзвінки,
конфітуру-замазуру,
крем-мазазайло —
з-торта-вилізайло.

І цукорки без обортки,
і цукорки в папірцях,
і так далі без кінця...

Ведмедику, дику, дику,
поший собі півторбинки,
ходи до нас на ялинку.
Я тобі гостинців
дам по половинці:

Сімейка

Був собі хлопчик —
Наколінігопчик,
на коліні — на коні —
ма-ми-нім.

Був у нього братик —
Нароверігнатик.*
Сам жене, сам жене —
а мене?

Була у нього бабуся —
Похатікручуся.
Треба нашій бабці
роликів до капців.

Був у нього дідусь —
Пішкиобійдусь.
Ходить собі сам —
такий з нього пан.

* Ровер — велосипед

Метелики

Теле-теле-телики —
летіли метелики,
теле-теле тила —
мальовані крила.
Теле-теле-тили —
на пелюстці сіли.
Теле-теле-телики —
у м'які фотелики,
теле-теле-толу —
у квітки до столу.

Теле-теле-телики —
хочемо киселику,
киселю-медочку
з квіточки-дзвіночку.
Теле-теле-тули —
ложку ми забули,
ми прийшли у гості
дайте нам по ложці.
Теле-теле-тила —
наче наші крила,
ложки мальованки,
мальовані дзбанки.
Теле-теле-телики —
що то за метелики:
теле-теле-тали —
хобітки сховали,
теле-теле-тили —
а ложкою їли?
Теле-теле-тили —
як медку попили,
теле-теле-тали
танець закружляли
і взяли до танку
нашу Роксолянку:
пурх-пурх-пурханець
ходи з нами у танець!

А скрипочка грала
теле-тілі-тала.

До дня народження

Гей, місяцю лютий,
сядь у срібні сани —
треба завернути
в хату Звенислави.

Треба її привезти
місяця серпochок,
зіроньку на перстень
і ще цілий рочок.

— Ідуть-ідуть в санях
місяченки-браття:
— Що тобі, кохана?
Можеш вибирати.

Вволим твою волю —
казочку зимову,
сидем кругом столу,
поведем розмову.

З м і с т

Надія Кир'ян.
Калинові пісні
Ігоря Калинця 3

Дивосвіт

Стежечка 5
Вітер 6
Хмара 6
Бліскавка 7
Грім 8
Дощик 9
Веселка 9
Криничка 10
Камінь 11
Туман 12
Роса 13
Павутинка 14
Дим 15
Ліс 16
Місяць 17
Сонце 18
Зірка 19

Пісні калинової сопілки

Ярило 21
Рось. 21
Калина 22
Либіль 22

Литературно-художественное
издание

Калинець Ігор Миронович

Книжечка для Дзвінки

Стихи и сказка
(На украинском языке)
Для младшего школьного
возраста

Художник
Кокалє Наталия Владимировна

Автор предисловия
Кирил Надежда Владимировна

Киев «Віслока»

Художний редактор Д. П. Присяжнюк
Технічний редактор К. П. Дворська
Коректор І. Ю. Павлючка

Галич 23
Хрестатик 23
Королівна 24
Золота Орда 24
Бояри 25
Подолянка 25
Китайка 26
Гетьманівна 26
Змій 27
Мамай 28
Кармалюк 28
Сопілка 29
Примітки 30

Веселка (поема-казка) 31

НОВОРІЧНА 3 ВЕДМЕДИКОМ

вірши-привітання
на поштових листівках)

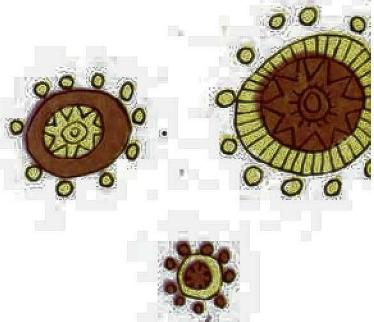
Вояк на коні 43
Ангел зі свічками 43
Лев і ягня 44
Звірятка на конику 44
Новорічна листівка 45
Новорічна з ведмедиком 45
Автомобіль 46
Метелики 47
До дня народження 47

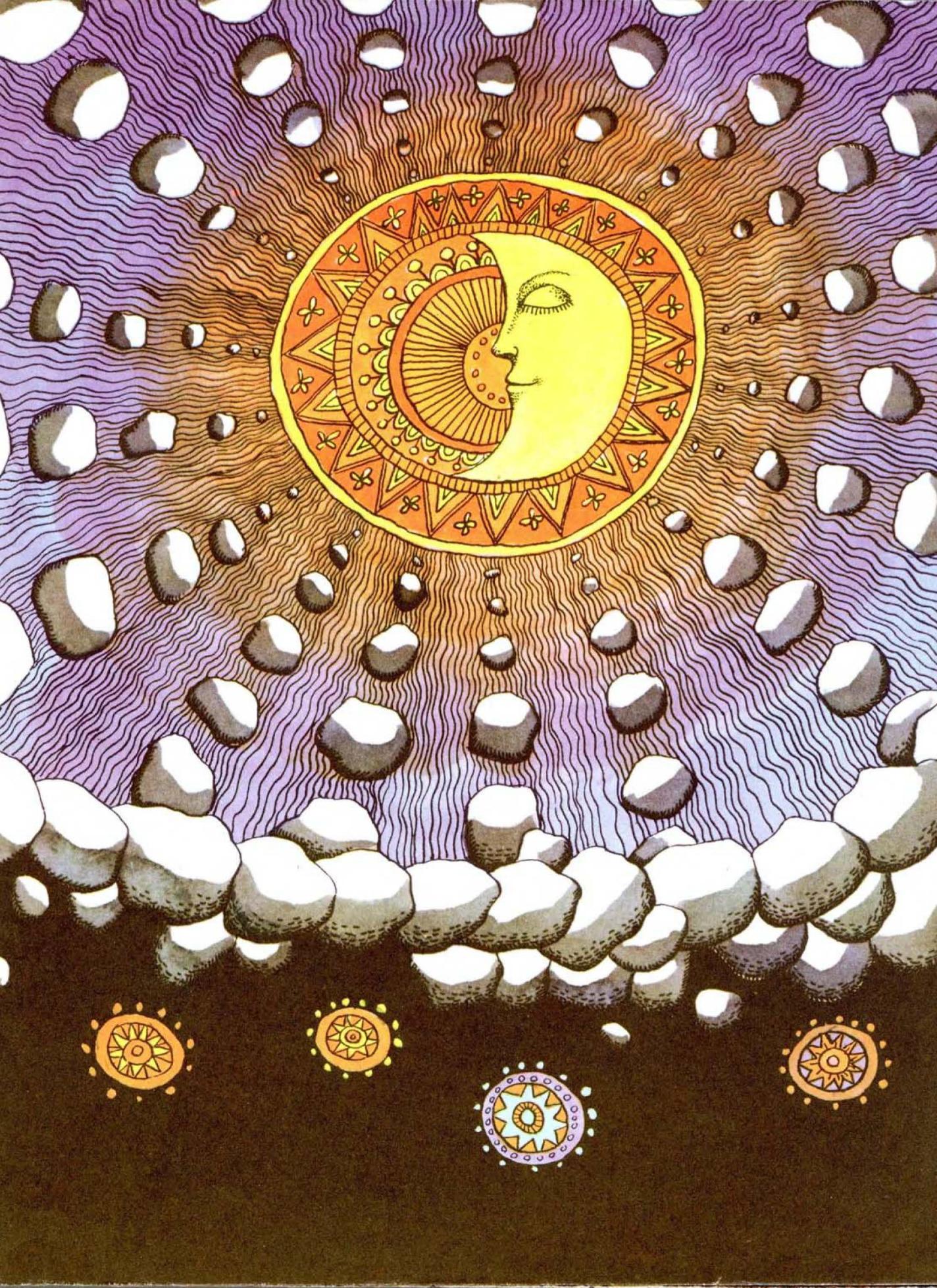
ІБ № 5635

Здано на виробництво 10.02. 91.
Підписано до друку 24.06.91.
Формат 84×108/16. Папір офсетний № 1.
Гарнітура таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 5,04. Умовн. фарб. арк. 21,84.
Обл.-вид. арк. 6,62. Тираж 108 000 пр.
Зам. 228-1. Ціна 2 крб. 20 к.

Орден дружби народів
видавництво дитячої літератури «Веселка»,
252655, Київ, МСП, Мельникова, 63.

Львівська книжкова фабрика «Атлас»,
290005, Львів-5, Зелена, 20.

2 крб. 20 к.

